

teyttää tämän "juonen" seuraavasti: "Joukkoviihteen kulutus keskittyy, kuten tuotanto. Keskeinen yhteiskunnallinen mekanismi, jolla kulutuksen keskittyminen toteutuu, on muoti... Muoti astuu esiin sellaisilla kansainvälisen joukkoviihteen sektoreilla, joilla esiintyy kulutuksessa eriarvoisuutta yhteiskunnan kerrostumajaan suhteen." (s. 85)

Tällaisen kuvion olemassaolon tutkimus on epäilemättä osoittanut. Mutta samalla se on jättänyt avoimeksi monia kysymyksiä miltei jokaisen kuvion osatekijän kohdalla. Eli tekijän itsensä sanoin: "...tutkimus on keskeisiltä osiltaankin jäänyt jonkin verran luonnosmaiseksi. Tutkimus osoittaa enemmän tutkimusideoita ja -suuntia kuin kykenee väijäämättä todistamaan asiansa." (s. 86) Tämä on tietysti heikkous, muttei välttämättä kohtalokas puute. Oppinäytteeltä odottaisi tosin lisenasiaattitasolla tänä päivänä vakuuttavampaa näyttöä oppineisuudesta, huolellisempaa käsitteiden käyttöä

ja syvällisempää yhteiskunta-analyysia (etenkin kun näkökulma on asetettu nimenomaan sosiologiseksi). Toisaalta työtä ei voi pitää teollisesti arvottomana: se avaa eräitä uusia näkökulmia aiheeseensa ja se tarjoaa erityisesti yritysmaailman kartoituksen osalta arvokasta uutta tietoa - sellaista jonka muodostaminen ei ole mitenkään helppo tehtävä, kuten erillisistä raporteista ilmenee (lukija jääkin kysymään miksei tekijä ole sijoittanut enempää tämän empirian selostusta itse työhön). Kaiken kaikkiaan Soramäen tutkimus täyttää mielestäni lisenasiaattitutkielmalle asetettavat vaatimukset, joskin niukasti: työ osoittaa tekijänsä saavuttaneen sen minimitason, joka jatko-opintojen tässä vaiheessa on katsottava kohtuulliseksi. Näin ollen päädyn esittämään Soramäen tutkielmaa hyväksyttäväksi yhteiskuntatieteiden lisenasiaatin tutkintoon kuuluvana oppinäytteenä

~ ~ ~

Peilillä



Peilaten

Helsingin Sanomat on jo pitkään pitänyt yksinään yllä laimeaa valtiosääntökustelua erään yksityiskohdan muutosehdotuksella: lyhennettäköön nykyistä äänestysaikaa toisen äänestyspäivän loppusta kahdella tunnilla, päättyköön vaali maanantaina klo 18 nykyisen klo 20:n asemesta. Perustelu: "... jos äänestysaikaa lyhennettäisiin pari tuntia, kansan ei tarvitsisi valvoa radion ja television ääressä yli keskiyön ja... sanomalehtien lukijat saisivat vaalien jälkeisenä päivänä tähänastista tarkempaa tietoa." (Helsingin Sanomat 8.12.1980, pääkirjoitus.)

Kaikkihan tietävät, mistä varsinaisesti on kysymys: monopolististen tiedotusvälineiden kilpailusta, Helsingin Sanomien palkkiona entistä vankempi yksinhallinta Suomen valtakunnallisilla sanomalehtimarkkinoilla.

Mutta harvoin on todettu, että varsinaisesti on kysymys myös siitä, että yleiset vaalit käydään nykyisin muualla kuin kansalaisten omassa toiminnassa, että politiikka ja julkisuus ovat jotakin, johon ei itse kansalaisina osallistuta, vaan jota tuotetaan passiivisille julkisuuden kuluttajille. Tähän tilanteeseen nähden Helsin-

gin Sanomien esitys on perusteltu; julkisuuden kulutuksen kannalta on toki mukavampaa, että herkullisimmat palat saadaan säälliseen aikaan ennen keskiyötä ja taas seuraavana aamuna aamiaispyödyssä.

* * *

Osapuilleen samaan aikaan - eli viime syyskuussa - kun *Uusi Suomi* toi markkinoille uuden sanomalehtiformaatin ja teki uutisista jännittävämpiä kuin todellisuus itse, tapahtui maailmalla toinenkin mullistus - jota *US:n* pikkuremonttia paremmin voidaan kutsua vuosisadan lehti uudistukseksi.

Pariisissa ilmestyvästä *International Herald Tribune*stä tuli silloin kirjaimellisesti kansainvälinen sanomalehti, kiitos teknologian kehityksen. Sama lehti ilmestyy käytännöllisesti katsoen samaan aikaan ja samansisältöisenä maapallon eri puolilla.

Syyskuun puoliväliin asti "tribaria" painettiin samanaikaisesti vain Pariisissa, Lontoossa ja Zürichissa. Mutta nyt alkoi ilmestyä uusi aasialainen painos, jonka teksti- ja kuvamateriaali toimitetaan satelliittiteitse Pariisista Hongkongiin. Informaation välittää Intian valtameren yläpuolella geostaattisella radalla oleva Intelsat IV A -satelliitti.

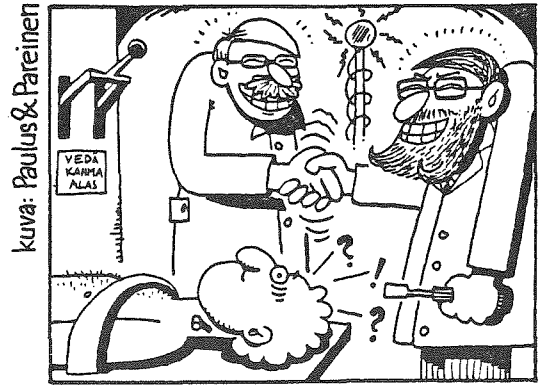
Lopuksi lainaamme *Helsingin Sanomien* kirjeenvaihtajan Lauri Karénin miltei runollista raporttia (HS 16.9.1980):

"Tribunen Pariisissa olevat telelaitteet muuntavat lehden jokaisen sivun miljooniksi sähköimpulsseiksi. Ne ampaisevat Bretagnessa olevan ranskalaisen satelliittiaseman kautta avaruuteen, missä vain pieni osa osuu satelliitin antenneihin. Tämä määrä riittää kuitenkin huolehtimaan siitä, että (...) vastaanottolaitteet pystyvät kokoamaan Hongkongissa Tribunen sivun täsmälleen samanlaiseksi 10 000 kilometrin päässä painokoneita varten. (...)

"Entä mitä tapahtuu niille tribarin sähköimpulsseille, jotka eivät satu Intelsatin antenneihin? Teoriassa niitä lentee hujanhajan pitkin avaruuden männikköjä sillä seurauksella, että jos joku järjellinen olento haluaisi saada postiluukustaan oman joka-aamuisen tribarinsa

vaikkapa Jupiterilla tai Neptunuksella tai Plutolla niin sen kuin pystyttää omat vastaanottolaitteensa tietääkseen mitä tyhmyyksiä maapallolla tehtiin edellisenä päivänä."

* * *



UUSI JOURNALISTI ON TIEDEMIESTEN KEHITTELEMÄ!

* * *

Tiedotusopillinen yhdistys ja Tampereen yliopiston tiedotusopin laitos järjestivät yhdessä kollokvion aiheesta "Kansallinen kulttuuri" Tampereella 4.-5.12.1980. Kollokviossa kuultiin esitelmät Juha Manniselta (J.V. Snellman ja kansallinen kulttuuri), Kari Väyryseltä (sivistysajatuksen varhaiskehitys Suomessa), Viljo Rasialta (historioitsijan näkökulma kansalliseen kulttuuriin), Pertti Rautiolta (itsenäisyyden ajan aate- ja sosiaalhistoria), Yrjö Littuselta (paikallinen, kansallinen ja kansainvälinen kulttuurikehitys), Eino S. Revolta (ulkomaisen ohjelmatarjonnan vaikutus kulttuurimalleihin) ja Tarmo Malmbergilta (elokuvan sosiaalistoria). - Kollokvion esitelmät julkaistaan Tampereen yliopiston tiedotusopin laitoksen julkaisusarjassa vuoden 1981 alkupuolella.

* * *

Valtion yhteiskuntatieteellinen toimikunta järjesti maaliskuun 30. päivänä 1979 Helsingissä huomattavaa tiedepoliittista julkisuutta saaneen *tiedotusopin tutkijaseminaarin*. Seminaarin alustukset ja valmistellut puheenvuorot on nyt julkaistu: LAINE, Jarmo E.J. (toim.). Tiedotusopin tutkijaseminaari, Helsinki 30.3.1979. *Suomen Akatemian julkaisuja* nro 16/1980.

* * *

HS 12.12.1980



Eero Helkama 60 vuotta tänään Yhteiskunnan huipulle siivilöityy vääriä miehiä

Toimitusjohtaja Eero Helkaman
vaimo Helka Helkama on
edes ollut siunaukseksi, sillä verot-
taja iski hanakimmin omistaja-yrit-
täjiin. Helkama tilasi on

* * *

Tiedotusopillinen yhdistys TOY r.y. piti vuosikokouksensa Tampereen yliopistolla 28.11.1980. Kokouksessa suoritettiin henkilövalintoja sekä hahmoteltiin seuraavan vuoden toiminnan puitteita ja tavoitteita.

Yhdistyksen uudeksi puheenjohtajaksi valittiin tutkija *Martti Soramäki* Yleisradion suunnittelija tutkimusosastolta. Muiksi hallituksen jäseniksi valittiin *Heikki Hellman*, *Taisto Hujanen*, *Tarmo Malmberg*, *Jorma Mattila*, *Leena Paukku*, *Jyrki Pietilä*, *Kauko Pietilä*, *Risto Sinkko*, *Harri Westermarck* ja *Leif Åberg*.

Yhdistyksen jäsenmaksuksi vahvistettiin tavalisilta jäseniltä 45 mk, opiskelijoilta 20 mk, yhteisöiltä 300 mk ja ainaisjäsenyyden saa edelleen 300 mk:lla.

Ja sitten muutamia kohtia tulevan vuoden toiminnasta: Meitä lehdentekijöitä, ja lukijoitakin luultavammin, kiinnostava kysymys *Tiedotustutkimuksesta* sai odotetun ja myönteisen ratkaisun - lehti ilmestyy normaaliin tapaan neljä kertaa vuoden 1981 aikana. Yhdistyksen jäsenille

Tiedotustutkimus tulee jäsenmaksuun kuuluvana jäsenetuna. Sen lisäksi yhdistykseen kuulumattomat voivat tilata sen 40 markalla. Lehden talous on edelleen varsin tiukoilla, mutta asiaa helpottaa jonkin verran Akatemia-avustuksen selvä kasvu edellisvuodesta.

Uutena julkaisumuotona nousi esiin ulkomaisen tiedotusopillisen kirjallisuuden käännättäminen, jota TOY pyrkii edistämään yhteistyössä *Gaudeamuksen* kanssa.

Yhdistyksen seminaaritoiminta keskittyy vuonna 1981 kansalliseen kulttuuriin, journalismin muotoihin ja sisältöihin sekä suomalaisen tiedotusopillisen tutkimuksen tilaan.

Kansainvälinen toiminta kohdistuu viidenteen pohjoismaiseen tiedotustutkijakonferenssiin, joka järjestetään 16-19.8.1981 Reykjavikissa.

* * *

ALMANAKKAAN 16.-19.8.81: REYKJAVIK

Reykjavikin konferenssi eli ensi kesänä 16.-19.8.1981 pidettävä viides pohjoismainen tiedotusopillinen konferenssi on nyt "suunniteltu loppuun". Ts. Kööpenhaminassa 20.10.1980 pidetty suunnittelukokous - jossa allekirjoittanut edusti TOY:ta ja Suomea - oli viimeinen lajissaan, ja tämän jälkeen konferenssi toteutetaan sovittujen suuntaviivojen mukaan.

Yksityiskohtainen informaatio konferenssista tullaan lähettämään pohjoismaisille tutkijoille uuden NORDICOM Nyhetsbrevin palstoilla, mutta seuraavassa siitä ennakkotietoa - etenkin kun eräät käytännön seikat ovat muuttuneet viime kevään alustavien suunnitelmien julkaisemisen jälkeen.

Halvin tapa matkustaa Islantiin ja takaisin on ryhmämatka. Se edellyttää kaikkien pohjoismaisten osanottajien kokoontumista Kööpenhaminassa - ei siis Oslolla - 16.8. Sen sijaan paluu on vapaa yhden kuukauden puitteissa; paluulennon voi tehdä yksin. Meno-paluu -lipun hinta Helsinki-Reykjavik on tehdyn sopimuksen mukaan 1.953 Smk. Majoitus ja ruoka perillä on sidottu dollarin hintaan, koska Islannin kruunun arvon lasku inflaation vuoksi jatkuu poikkeuksellisen voimakkaana: hinta on 166 dollaria eli lähemmäs 700 Smk.

Konferenssin teeman olen kertonut jo aiemmin: Kan medieforskningen ändra medierna? Konferenssi tulee kokoontumaan joka päivä täysistuntoon, jotka käydään etukäteen lähetettävien alustusten pohjalta; myös "diskussantit" näihin istuntoihin on nimetty ja ainoana suomalaisena on tämän roolin saanut Irma Holopainen. Yhteisiä ovat myös ne istunnot, joissa käsitellään NORDICOMia sekä mahdollista pohjoismaista tiedotusopillista aikakauslehteä tai vuosikirjaa.

Työryhmiä perustetaan ainakin yhdeksän. Ne luettelalla seuraavassa, samoin mainitaan puheenjohtaja.

1. Bilder i massmedierna. Mogens Schmidt, Tanska.
2. Provins och massmedier. Egil Augedal, Norja.
3. Sensationspressen. Frands Mortensen, Tanska.
4. Språk och massmedier. Rolf Hedqvist, Ruotsi.
5. Massmedieinnehållet i ett kultursociologiskt perspektiv. Kjell Nowak, Ruotsi.
6. Nya massmedier. Anne-Margrete Wachtmeister, Ruotsi.
7. Socialisering, världsbild och massmediernas långtidseffekter. Elias Héðinsson, Islanti.
8. Internationell kommunikation. Leena Paldán, Suomi.
9. Medieorganisation och journalistisk kultur. Ilkka Kahma, Suomi.

Ilmoittautumisaika konferenssiin päättyy

1.2.1981.

Pertti Hemánus

* * *

NORDICOMIN TIEDOTUSLEHTI

Nordicomin tiedotuslehden, *NORDICOM-Informationin*, ensimmäinen numero on ilmestynyt. Lehden ruotsinkielinen painos ilmestyy neljästi vuodessa ja kansainväliseen jakeluun tarkoitettu englanninkielinen laitos kaksi kertaa vuodessa.

Ensimmäisessä numerossa luodaan katsaus kunkin pohjoismaan tiedotustutkimukseen ja esitellään eri maiden tutkijayhdistykset. Lehdessä esitellään myös ajankohtaista kirjallisuutta, opinnäytteitä, tutkimusprojekteja, mietintöjä ja selvityksiä sekä kerrotaan tulossa olevista kokouksista ja konferensseista.

Ensimmäistä numeroa on lähetetty kaikille, joiden arvellaan olevan kiinnostuneita tiedotus-

tutkimuksesta. Jos joku on jäänyt ilman lehteä, ottakoon yhteyttä Maija Jussilaiseen, puh. 931-156 324. Kakkosnumeron saamiseksi on julkaisu tilattava osoitteesta

NORDICOM
Statsvetenskapliga institutionen
Göteborgs universitet
Storgatan 13
S-411 24 GÖTEBORG
Sverige

Lehti jaetaan ilmaiseksi.

* * *

Harvinainen on oikullista. Seitsemän laihan vuoden jälkeen kului vain niukka rupeama, kaksikymmentä yönkiertoa, jolloin kaksi tamperelaisen tiedotusopin kasvattia väitteli tohtoriksi, vieläpä samasta aiheesta. Väittelyn fokus tosin erosi, kuten myös Alma Mater.

Lihavat vuodet aloitti helsinkiläistynyt Jorma Miettinen, jonka väitöskirja *Sanomalehtien lukeminen. Maakuntien ykköslehtien lukijoiden kiinnostus sekä väline- ja sisältökäyttö*. Espoo, Weilin+Göös, 1980. tarkastettiin Helsingin yliopistossa marraskuun 8. pnä ja niitä jatkoi Kauko Pietilä Tampereen yliopistossa marraskuun 28. pnä tarkastetulla väitöksellään *Formation of the newspaper: A theory*. Acta Universitatis Tamperensis. Ser. A. Vol. 119. University of Tampere, Research Institute for Social Sciences, 1980.

Erosi myös viidettäsataasivuisten väitösten osakseen saama julkisuus. Miettisen työstä ker toi radio useassa lähetyksessä, myös (m)tv oli asialla ja lukuisia olivat ne lehtijutut joissa työn tuloksia siteerattiin. "Miten sanomalehtien sisällön käyttöastetta voitaisiin nostaa?", kysyy Miettinen ja kasapäiset kaikukalliot vastaavat.

Pietilän teoreettisen työn tärkein käytännöllinen tulkinta taas tähtää sanomalehtien palauttamiseen journalistien omaan hallintaan ja merkitsee ehdotusta sanomalehtijournalismin sosialisoinniseksi. Yhteiskunnallisten muotojen sanelemat välttämättömyydet laskivat Pietilän työn ylle hiljaisuuden pitkänukkaisen paimenmaton: oli lehtilakko, eikä sähköisten viestimiesten piiristä kuulunut edes tukahtunutta yskintää...

Me palaamme asiaan tarkemmin seuraavissa numeroissa.